

PROCEDURA PRZYSTĄPIENIA DO REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ZASOBÓW GENETYCZNYCH BYDŁA

Instytut Zootechniki PIB zwany dalej Instytutem, jest koordynatorem Programów ochrony dla bydła ras uznanych za zagrożone: polskiej czerwonej (RP), białogrzbietej (BG), polskiej czerwono-białej (ZR), polskiej czarno-białej (ZB)

I. Warunki ogólne przystąpienia do Programu ochrony zasobów genetycznych bydła zwanego dalej Programem:

1. Uczestnictwo w programie ochrony jest **dobrowolne**.
2. Uczestnik Programu posiada stado krów rasy zagrożonej, poddanych kontroli użytkowości, o liczebności krów wpisanych do księgi hodowlanej nie mniejsze niż 4 krowy i nie większej niż 100 sztuk.
3. Uczestnik Programu może posiadać w stadzie buhaje danej rasy (do krycia naturalnego oraz/lub do pobrania nasienia), które podlegają kwalifikacji w danym stadzie.
4. Biorący udział w programie ochrony akceptuje i zobowiązuje się do ścisłego przestrzegania wszystkich warunków zawartych w tym Programie oraz w Procedurze dostępnych na stronie internetowej Instytutu <http://bydlo.bioroznorodnosc.izoo.krakow.pl/dokumenty/index>
5. Uczestnik Programu zobowiązuje się do zawarcia umowy dotyczącej realizacji Programu z Instytutem Zootechniki PIB, której integralną częścią jest Program ochrony zasobów genetycznych bydła danej rasy.
6. Uczestnik Programu zobowiązuje się do **corocznego** przedstawiania do Instytutu aktualnego *Oświadczenia - Wykazu krów* (formularz OB.-1/394) lub *Oświadczenia-Wykazu bydła* (symbol formularza WB-1/1004), obejmującego zwierzęta już zakwalifikowane jak i nowo zgłaszane, a także wykazu sztuk remontowych. Zgłaszane zwierzęta na w/w *Oświadczeniach* powinny być **tożsame** ze zgłaszanymi do ARiMR. Zakwalifikowane zwierzęta powinny być utrzymywane w terminie od 15 marca roku kwalifikacji do 14 marca następnego roku.
7. Uczestnik Programu wyraża zgodę na udostępnianie i przetwarzanie danych dotyczących jego zwierząt w stadzie oraz warunków ich utrzymania.
8. Uczestnik Programu wyraża zgodę na przetwarzanie danych osobowych zgodnie z obowiązującą Ustawą o ochronie danych osobowych, w tym również danych udostępnianych Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR).
9. Uczestnik Programu zobowiązuje się do niezwłocznego pisemnego informowania Instytutu o wszelkich zmianach w stadzie (padnięciu, wycofaniu, przekazaniu stada, przejmowaniu innego stada lub zamianie zwierząt czy też zmianie miejsca utrzymania stada) zgodnie z obowiązującą Procedurą.
10. Dla rasy BG typowanie nowych stad i krów do udziału w programie ochrony dokonywane jest przez podmiot prowadzący księgę - Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie.
11. Kwalifikacja zwierząt do programów ochrony dokonywana jest przez Instytut. Kwestie sporne rozstrzygane są po zaopiniowaniu przez Grupę Roboczą ds. ochrony zasobów genetycznych bydła (zwaną dalej Grupą Roboczą).
12. Przypominamy, że od 15 marca 2023 roku dla wszystkich nowo zgłaszanych do programu ochrony zwierząt wymagane jest obustronne potwierdzenie pochodzenia badaniami DNA. W wyjątkowych przypadkach dopuszcza się kwalifikację zwierzęcia, którego pochodzenie zbadane zostało jednostronnie po ojcu (brak możliwości pobrania materiału genetycznego od matki).

Krowy, które nie zostały zakwalifikowane przez Instytut Zootechniki PIB, nie są objęte Programem a tym samym nie mogą być zgłaszane do płatności w ramach programu rolno-środowiskowo-klimatycznego na lata 2014-2020 czy Planu Strategicznego Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027.

Przystąpienie do Programu umożliwia Hodowcy/Posiadaczowi ubieganie się o przyznanie płatności w ramach pakietu „Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie” Działania rolno-środowiskowo-klimatycznego w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (PROW 2014-2020) lub w ramach Planu Strategicznego Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027.

Więcej informacji na stronie www.arimr.gov.pl

Przy wypełnianiu dokumentów należy zwrócić uwagę na sygnatury, gdyż dokumenty różnią się w zależności od źródła finansowania.

II. Procedura kwalifikacji nowych stad* do uczestnictwa w Programie ochrony tylko w ramach Planu Strategicznego WPR na lata 2023-2027.

*Termin złożenia dokumentów w Instytucie od 1 listopada do 31 grudnia roku poprzedzającego rok rozpoczęcia realizacji Programu.

1. Hodowca składa **wniosek o objęcie stada Programem ochrony zasobów genetycznych** z podanymi numerami zwierząt (krów i buhajów) zgłaszanych. Dla rasy RP i BG również z określeniem kierunku użytkowego (mleczny lub mięsny). **W 2023 r nie będzie przyjęć nowych stad rasy polskiej czerwonej użytkowanej w kierunku mięsnym.**
2. Po otrzymaniu wniosku Hodowcy, Koordynator sprawdza dokumenty pod kątem uczestnictwa w programie i przesyła do Hodowcy:
  - o Umowę o prowadzeniu programu ochrony (dwa egzemplarze),
  - o Program ochrony danej rasy,
  - o druk *Oświadczenia-Wykazu bydła zakwalifikowanego do programu ochrony zasobów genetycznych* (formularz WB-1/1004) oraz *Wykazu sztuk remontowych wstępnie kwalifikowanych*.
3. Hodowca powinien przeczytać, wypełnić, podpisać ww. dokumenty i odesłać jak najszybciej do Koordynatora.
4. Koordynator kwalifikuje zwierzęta, zatwierdza *Oświadczenie* i *Wykaz sztuk remontowych* oraz podpisuje Umowę. Następnie jeden egzemplarz Umowy wraz z kopią Wykazów przesyła do Hodowcy

III. Procedura ubiegania się o kontynuowanie uczestnictwa w Programie ochrony zasobów genetycznych bydła w ramach programu rolno-środowiskowo-klimatycznego na lata 2014-2020

Hodowca/Posiadacz krów zobowiązany jest do **corocznego** składania do Koordynatora **aktualnego Oświadczenia - Wykazu krów zakwalifikowanych do uczestnictwa w Programie** (nawet jeśli posiada te same zwierzęta co w roku poprzednim - formularz OB-1/394) oraz **Wykazu jałówek/krów remontowych**, które mogą być wprowadzone do stada w trakcie trwania zobowiązania w miejsce sztuk ubytych. W stadach posiadających żywego buhaja do krycia naturalnego hodowca powinien wypełnić **Wykaz sztuk remontowych**, powinien zawierać informacje na temat wszystkich sztuk urodzonych po danym buhaju (w tym również o buhajkach).

W przypadku stad ras RP i BG użytkowanych w kierunku mięsnym, należy dołączyć wyniki pomiarów zwierząt za poprzedni rok – nadesłanie wyników jest warunkiem rozpatrywania Wykazu. Oświadczenia bez wyników pomiarów będą odsyłane bez kwalifikacji. **Powiększanie stad rasy polskiej czerwonej użytkowanej w kierunku mięsnym możliwe jest tylko o zwierzęta z własnej hodowli lub innych stad o użytkowości mięsnej.**

Termin składania w/w dokumentów do Instytutu: od 1 lutego do 14 marca kolejnego roku uczestnictwa w Programie, tak aby od 15 marca wszystkie zwierzęta, które zostaną zakwalifikowane, mogły rozpocząć realizację kolejnego zobowiązania.

Koordinator w Instytucie sprawdza i kwalifikuje wykazane na dokumentach (*Wykazach*) zwierzęta pod kątem spełnienia warunków określonych w Programie ochrony.

Koordinator przesyła kopie zatwierdzonych: *Oświadczenia-Wykazu krów zakwalifikowanych do Programu* oraz *Wykazu jałówek/krów* (lub *sztuk*) *remontowych* poddanych wstępnej kwalifikacji do Hodowcy/Posiadacza.

Termin zatwierdzenia Wykazów przez Instytut, zarówno dla rozpoczynających jak i kontynuujących realizację Programu, upływa 15 maja roku rozpoczynającego uczestnictwo lub roku kolejnego uczestnictwa w Programie, z założeniem, że 15 marca każdego roku jest początkiem realizacji Programu i do tego dnia wszystkie krowy muszą spełniać warunki kwalifikacji do Programu ochrony.

IV. Wymagania ogólne ubiegania się o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej PROW 2014-2020 w ramach pakietu zwierzęcego – Bydło oraz w nowej interwencji Planu Strategicznego Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027.

1. **opracowanie planu działalności rolnośrodowiskowej przez Hodowcę/Posiadacza** we współpracy z upoważnionym doradcą rolnośrodowiskowym, z uwzględnieniem wymogów przynajmniej jednego z wariantów pakietu 7. (nie dotyczy nowej interwencji PS WPR 2023-2027) oraz **złożenie wniosku** do powiatowego biura ARiMR w terminie przewidzianym rozporządzeniem MRiRW o przyznanie płatności, wraz z wymaganymi załącznikami.
2. **płatność w ramach PROW 2014-2020** - przedstawienie przez Hodowcę/Posiadacza w ARiMR kopii Oświadczenia – wykazu krów zakwalifikowanych do Programu ochrony (symbol formularza **OB-1/394**) potwierdzoną przez wnioskodawcę (Hodowcę/Posiadacza) oraz zatwierdzoną przez Instytut - podmiot realizujący i koordynujący działania w zakresie ochrony zasobów genetycznych zwierząt – zawierającą wskazanie zwierząt, jakie zostały zakwalifikowane do Programu ochrony zasobów genetycznych lokalnych ras bydła.
3. **płatność w ramach PS WPR 2023-2027** - przedstawienie przez Hodowcę/Posiadacza w ARiMR kopii Oświadczenia – wykazu bydła zakwalifikowanego do programu ochrony (symbol formularza **WB-1/1004**) potwierdzonej przez wnioskodawcę (Hodowcę/Posiadacza) oraz zatwierdzonej przez Instytut - podmiot realizujący lub koordynujący działania w zakresie ochrony zasobów genetycznych zwierząt – zawierającej wskazanie zwierząt, jakie zostały zakwalifikowane do Programu ochrony zasobów genetycznych lokalnych ras bydła.

W ramach PS WPR 2023-2027 płatności podlegają również buhaje zarówno do krycia naturalnego jak i przeznaczone do pobrania nasienia w Stacji. Płatność dla buhajów do krycia naturalnego przysługuje w stadach, w których zachowany jest właściwy stosunek samic do samców w zależności od prowadzonej oceny użytkowości: w ocenie mlecznej nie mniejszej niż 10 sztuk i nie większej niż 30 sztuk, a w ocenie mięsnej nie mniejszej niż 20 sztuk i nie większej niż 30 sztuk (patrz program pkt.8.2). Płatność podstawowa przysługuje do buhaja przeznaczonego do pobrania nasienia jeśli na dzień kwalifikacji jest po selekcji hodowlanej, płatność dodatkowa po pobraniu i przekazaniu nasienia do Krajowego Banku Materiału Biologicznego w Balicach (patrz procedura).

4. kopię *Wykazu krów* lub *Wykazu bydła* zakwalifikowanych do programu ochrony w danym roku można dołączyć do wniosku o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej lub płatności w ramach PS

WPR **tylko w roku zakwalifikowania tego Wykazu przez Instytut**. Jeżeli beneficjent nie rozpoczął realizacji pakietu w danym roku, a chce rozpocząć w kolejnym, musi uzyskać **nowy Wykaz**, zgodnie z obowiązującą Procedurą dla Nowego stada.

5. Wykaz wystawiany jest tylko na osobę (ewentualnie na osoby w przypadku małżeństwa, instytucje), które są posiadaczami krów. Powinny to być te same osoby, które figurują we wniosku o przyznanie płatności złożonym do ARiMR.
6. numery identyfikacyjne oraz liczba zwierząt zakwalifikowanych na Wykazach **powinny być tożsame** ze zwierzętami zadeklarowanymi przez Hodowcę/Posiadacza we wniosku do ARiMR o przyznanie pierwszej lub kolejnej płatności. W przypadku konieczności zgłoszenia mniejszej liczby zwierząt Hodowca/Posiadacz zobowiązany jest do natychmiastowego pisemnego poinformowania Instytutu z wyjaśnieniem, które sztuki nie zostały zgłoszone do ARiMR i z jakiego powodu.
7. w przypadku przejścia zobowiązania na skutek nabycia praw do stada w wyniku kupna, spadku, przekazania itp., nowy właściciel - beneficjent zobowiązany jest do uzyskania nowego aktualnego **Oświadczenia - Wykazu** i podpisania nowej Umowy, zgodnie z obowiązującą Procedurą.

Informacje dodatkowe

1. Zadania w obrębie wariantu dotyczącego ochrony lokalnych ras bydła realizowane są w cyklach rocznych. Hodowca/Posiadacz powinien utrzymywać w tym okresie wszystkie zakwalifikowane do Programu zwierzęta. Wprowadzanie dodatkowych zwierząt możliwe jest tylko po zakończeniu rocznego cyklu realizowanego zadania, po uprzednim ich zakwalifikowaniu do Programu.
2. **Dzień 15 marca** jest dniem określania stanu obowiązującego na dany rok realizowanego zobowiązania. **Stan ten nie może być mniejszy** niż stan zadeklarowany we wniosku w roku poprzednim, gdyż wykazana niezgodność będzie podlegać sankcjom finansowym (dotyczy PROW 2014-2020).
3. W ramach PS WPR 2023-2027 dzień 15 marca jest dniem określania stanu na dany rok realizacji zobowiązania. W kolejnym roku stan może ulec zmianie, ale nie może być mniejszy niż wymagane minimum czyli 4 krowy.
4. Przy składaniu wniosku do ARiMR o pierwszą jak i kolejną płatność Hodowca/Posiadacz zobowiązany jest dołączyć aktualną kopię potwierdzonego przez Instytut Wykazu krów zakwalifikowanych do Programu (symbol OB.-1/394) lub Wykazu bydła zakwalifikowanego do Programu (symbol WB-1/1004). Zwierzęta i ich liczba zadeklarowana we wniosku składanym do ARiMR **powinny być tożsame** z zakwalifikowanymi na Wykazie.
5. Wszelkie zastąpienia w trakcie realizacji rocznego zadania możliwe są tylko po uprzednim wstępnym zakwalifikowaniu zwierząt przez Instytut (na *Wykazie jałówek/krów remontowych* lub *Wykazie sztuk remontowych*) w terminie określonym Procedurą i tylko w obrębie zadeklarowanej we wniosku do ARiMR liczby zwierząt. W przypadku sprzedaży krowy/buhaja lub wycofania ze stada w związku z pracami hodowlanymi (brakowanie) konieczne jest wprowadzenie w trakcie realizacji rocznego zadania innej krowy/buhaja, po wstępnej kwalifikacji na *Wykazie jałówek/krów remontowych* lub *Wykazie sztuk remontowych* przesłanego w obowiązującym terminie składania Wniosków i Wykazów.
W przypadku sprzedaży krowy lub wycofania ze stada Hodowca/Posiadacz niezwłocznie przesyła do Instytutu **Oświadczenie o zastąpieniu zwierzęcia (formularz ZB-1/394 dla PROW 2014-2020 lub formularza ZWB-1/1004 dla PS WPR 2023-2027)** wraz z **załączoną kserokopią** faktury, umowy kupna-sprzedaży lub innym stosownym dokumentem. Na **Oświadczeniu** tym umieszcza się krowę/buhaja wycofane oraz krowę/buhaja wprowadzane na zamianę. **Oświadczenie** musi zostać przysłane **do Instytutu w terminie nie dłuższym niż 40 dni** od dnia ubycia zwierzęcia ze stada. W ciągu **kolejnych 30 dni** Hodowca/Posiadacz zobowiązany jest dostarczyć zatwierdzone **Oświadczenie o zastąpieniu** do oddziału ARiMR.

W ramach PROW 2014-2020 możliwe jest zastąpienie **krowa za krowę**.

W ramach PS WPR 2023-2027 możliwe jest zastąpienie **krowa za krowę** w stadach poniżej 10 krów w ocenie mlecznej i 20 krów w ocenie mięsnej. W większych stadach, jeśli kwalifikacji podlegał również żywy buhaj do krycia naturalnego można też dokonać zastąpienia: **buhaj za krowę, buhaj za buhaja lub krowa za buhaja**.

W stadach rasy polskiej czerwonej i biało-żółtej użytkowanych w kierunku mięsnym Hodowca zobowiązany jest dołączyć także **kopię paszportu cielęcia urodzonego** przez wprowadzaną na zamianę krowę.

6. W przypadku ubycia zwierzęcia ze stada w wyniku działania siły wyższej, nadzwyczajnych okoliczności lub wystąpienia okoliczności niezależnych od rolnika (np. padnięcie, wypadek), zaistniały fakt należy niezwłocznie zgłosić do oddziału ARiMR wraz z odpowiednim dokumentem poświadczającym to zdarzenie (np. zaświadczenie lekarza weterynarii o uboju z konieczności) **w terminie 10 dni**, od kiedy takie zgłoszenie jest możliwe. Kopie złożonych dokumentów potwierdzających siłę wyższą powinny zostać przesłane do Koordynatora IZ.
7. W przypadku zakończenia pięcioletniego okresu realizacji i rozpoczynaniu kolejnego zobowiązania Hodowca/Posiadacz **informuje na piśmie** o tym fakcie Koordynatora w terminie składania Oświadczenia - Wykazu krów (1 luty – 14 marzec) do Instytutu.
8. W przypadku wystąpienia konieczności przekazania stada innemu Hodowcy/Posiadaczowi (np. śmierć poprzedniego właściciela, choroba lub inne ważne zdarzenie) w trakcie realizacji Programu, należy o tym niezwłocznie poinformować Koordynatora i uzgodnić z nim warunki i termin dokonania przekazania stada (dotyczy zarówno przekazującego jak i przejmującego stado).
9. W przypadku sprzedaży całego stada wraz z przeniesieniem zobowiązania Hodowca/Posiadacz nie może wrócić do programu ochrony do czasu ukończenia przekazanego kupującemu zobowiązania.
10. W celu wyeliminowania błędów w kwalifikacji w okresie kwalifikacji podstawowej tj. od 15 marca do 15 maja *Oświadczenia o zastąpieniu zwierząt* nie będą zatwierdzone, za wyjątkiem zastąpień wynikających z działania siły wyższej.
11. W przypadku rezygnacji z kontynuacji uczestnictwa w Programie ochrony zasobów genetycznych bydła Hodowca zobowiązany jest do zgłoszenia tego faktu na piśmie wraz z podaniem przyczyny swojej rezygnacji.
12. W przypadku posiadania więcej niż jednego stada (dwa kierunki użytkowości) Hodowca/Posiadacz **dla każdego stada** przesyła osobny komplet dokumentów.

Szczegółowe informacje dotyczące programów ochrony zasobów genetycznych bydła oraz wzory formularzy dostępne są na stronie Instytutu Zootechniki PIB:

<http://bydlo.bioroznorodnosc.izoo.krakow.pl/dokumenty/index>

Koordynatorzy ds. ochrony zasobów genetycznych bydła oraz osoby do kontaktu:

Instytut Zootechniki PIB
ul. Krakowska 1
32-083 Balice

osoba	tel.	e-mail	adres	rasa
dr inż. Anna Majewska	666-081-207	anna.majewska@iz.edu.pl	Zakład Hodowli Bydła	RP, BG, ZB
mgr inż. Magdalena Jakiel	666-081-228	magdalena.jakiel@iz.edu.pl		
dr inż. Ewa Sosin	666-081-297	ewa.sosin@iz.edu.pl	Zakład Żywienia Zwierząt i Paszoznawstwa	ZR

Dokumenty:

PROW 2014-2020:

Oświadczenie - Wykaz krów zakwalifikowanych do uczestnictwa w Programie ochrony zasobów genetycznych (symbol formularza OB-1/394)

Wykaz jałówek/krów remontowych, zgłoszonych do uczestnictwa w Programie ochrony zasobów genetycznych

Oświadczenie o zastąpieniu zwierzęcia (symbol formularza ZB-1/394)

PS WPR 2023-2027:

Oświadczenie – Wykaz bydła zakwalifikowanego do programu ochrony zasobów genetycznych (symbol formularza WB-1/1004)

Wykaz sztuk remontowych wstępnie kwalifikowanych do Programu ochrony zasobów genetycznych
Oświadczenie o zastąpieniu zwierząt (symbol formularza ZWB-1/1004)

TERMINARZ	
1 listopada – 31 grudnia	termin składania Wniosków do Instytutu dla hodowców przystępujących po raz pierwszy do Programu ochrony.
1 lutego – 14 marca każdego kolejnego roku	termin składania Oświadczeń-Wykazów do Instytutu dla hodowców już uczestniczących w Programie ochrony (kolejny rok) oraz termin powiadomienia na piśmie Instytutu o zamiarze rozpoczynania kolejnego zobowiązania
15 marca	dzień, na który określany jest faktyczny stan zwierząt w danym roku uczestnictwa w Programie ochrony
15 maja	ostateczny termin zatwierdzenia Wykazów
40 dni	na zgłoszenie do Instytutu faktu zastąpienia zwierząt oraz 30 kolejnych dni na zgłoszenie o dokonaniu tego zastąpienia do ARiMR (dzień zdarzenia i dzień kwalifikacji liczony jest jako pierwszy dzień)
10 dni	od kiedy takie zgłoszenie jest możliwe, na zgłoszenie do ARiMR zdarzenia spowodowanego siłą wyższą, nadzwyczajnymi okolicznościami lub wystąpieniem okoliczności naturalnych
po uzgodnieniu z Koordynatorem	możliwość przekazania lub przejęcia stada zwierząt